

printre care figura și limba romină¹. În felul acesta, *Mama* a devenit « o carte foarte actuală », « de mare folos » și pentru oamenii muncii din țara noastră. După înăbușirea marilor războaie țărănești din 1907, poporul romin a găsit în paginile cărții lui Gorki un izvor inepuizabil de învățăminte, sprijin și încredere nețărmuită în izbînda cauzei sale drepte, imbold și exemplu în « lupta grea cu una din cele mai respingătoare oligarhii din lume ».

Ziarul *Patria* publică în anul 1907, pentru prima oară în limba romină, capitole întregi din romanul *Mama*².

În numărul din 3 februarie 1908, ziarul « *Romînia muncitoare* » publică un articol intitulat « Un roman socialist (*Mama* de Maxim Gorki) ». Articolul apreciază romanul ca « oglindă a revoluției rusești »³, subliniind, totodată, rolul educativ și forța propagandistică a cărții pentru clasa muncitoare din țara noastră: « Marile însușiri pe care le posedă *Mama*, entuziasmul eroic pe care îl trezește, flacăra arzătoare de luptă pe care o aprinde, fac din acest roman o carte neprețuită și pentru noi. Traducerea și publicarea în rominește a acestui roman socialist ar fi din cele mai mari opere de cultură și de propagandă pe care am putea-o face în aceste timpuri ».

Va fi oare cu putință?⁴

În numerele următoare (50 și 52 din 10, 14 februarie 1908) « *Romînia muncitoare* » publică « scene mai importante din minunatul roman al lui Gorki », pe care le intitulează « În așteptarea percheziției ». Într-un alt număr, ziarul menționează că « tot mai mulți tovarăși... arată dorința de a se publica marele și frumosul roman al lui Gorki, *Mama* »⁵.

Intenția « *Romîniei muncitoare* » de a publica integral romanul *Mama*, manifestată în anul 1908 (« Va fi oare cu putință? »), s-a realizat în anul 1910.

În scrisoarea din 21 iulie 1910, O. Călin și I. Grozea cer permisiunea lui Gorki de a publica *Mama* în limba romină, solicitîndu-l, totodată, să le transmită răspunsul pe adresa redacției « *Romînia muncitoare* ». Autorii scrisorii arătau însemnătatea pe care o prezintă romanul pentru muncitorii din Romînia. Romanul *Mama*, se menționa în scrisoare, « posedă calități de propagandă socialistă cum nu se găsesc în toată literatura socialistă universală » și constituie pentru clasa muncitoare din țara noastră « un deosebit sprijin moral în lupta pe care o duce cu atîta sacrificiu ». Acest « sprijin moral » era cu atît mai prețios pentru proletariatul romin cu cît, la începutul secolului al XX-lea, în literatura noastră națională, ca, de altfel, în toată literatura universală, nu exista nicio operă literară consacrată înfățișării artistice a luptei conștiente, organizate a clasei muncitoare pentru eliberare. Autorii scrisorii exagerau însă negînd rolul operelor literare naționale în educarea maselor, căci acestea, chiar dacă nu erau scrise de pe o poziție marxistă, exprimau — în tot ce aveau mai bun — năzuințele și poziția claselor oprimate, muncitorimea și țărănimea.

M. Gorki și-a dat asentimentul pentru publicarea romanului în limba romină. Pe scrisoarea lui O. Călin și I. Grozea e făcută următoarea notație: « Сообщить о согласии Ладжиникову ». (« A se comunica asentimentul lui Ladijnikov »)⁶.

Acordul de principiu al lui Gorki, asentimentul său verbal, a fost notat pe scrisoare de o persoană care nu a putut fi identificată pînă în prezent⁷.

Redacția ziarului « *Romînia muncitoare* » a primit răspunsul afirmativ la scrisoarea lui O. Călin și I. Grozea. În numărul 42 din 1 august 1910, ziarul publică un anunț prin care înștiința pe cititori că în curînd va apare romanul *Mama*, în traducerea lui Călin și Nour (I. Grozea — V. S.). În anunț se arată, totodată, că « nu trebuie să existe muncitor care să nu citească romanul acesta... atît de instructiv și de propagator al ideilor socialiste ».

¹ Pentru prima oară romanul se tipărește în limba engleză (fragment — începutul părții întâia), în revista americană *Appleton Magazine* (New-York, 1906); iar apoi, în anul 1907, se publică în ediții aparte, în limbile bulgară, engleză (Anglia și S.U.A.), finlandeză, franceză, germană, letonă, norvegiană, sîrbă (fragmente), suedeză (vezi: *Летопись жизни и творчества А. М. Горького*, вып. 1, 1868—1907, Изд-во АН СССР, Москва, 1958, p. 693) și romină (Partea întâia — 22 capitole). *Летопись жизни и творчества А. М. Горького* atestă traducerea rominească a romanului *Mama* la o dată mult mai tîrzie — 1910, dată la care romanul se publică integral.

² În perioada 25 octombrie — 30 decembrie 1907, în ziarul *Patria* apar 22 capitole din partea întâia a romanului, iar de la 1 ianuarie — 1 februarie 1908, în același ziar se publică sfîrșitul capitolelor al XXII-lea și capitolele XXII — XXX, adică partea întâia integrală a romanului lui Gorki. În numerele din 1—2 februarie ziarul publică capitolul I (parțial) din partea a doua a romanului.

³ « *Romînia muncitoare* », 1908, nr. 49, 3 februarie, p. 2.

⁴ *Ibidem*, p. 2.

⁵ *Ibidem*, 1908, nr. 3, 16 martie, p. 2.

⁶ I. P. Ladijnikov este editorul multor opere ale lui M. Gorki.

⁷ Vezi: *Переписка А. М. Горького с зарубежными литераторами*, Изд-во АН СССР, Москва 1960, p. 298.